

NEDERLANDSCHE PLANTENNAMEN VOOR ALGEMEEN GEBRUIK, GEKOZEN DOOR DE COMMISSIE VOOR NEDERLANDSCHE PLANTENNAMEN.

Na veel arbeid is eindelijk het woordenlijstje verschenen, dat ons moet verlossen van allerlei verwarring, die op dit gebied heerscht.

Het zal natuurlijk eerst na veel tijd moeten blijken, of het resultaat zal zijn, wat men er van verwacht..

Het doel zal natuurlijk zijn, het ook op de lagere scholen te gebruiken, om zodoende andere volksnamen, dan die nu vastgesteld zijn, te doen verdwijnen. Of dit resultaat ooit bereikt zal worden, dat men op het platteland aan de planten namen zal gaan geven, die daar niet bekend zijn, is wel eenigszins te betwijfelen. Volksnamen van wilde planten hebben een historischen grond, geen geschrevene, maar een, die door eeuwen heen van ouden tot jongen, van mond tot mond zijn overgegaan.

Men zegt wel eens, dat de inlandsche benamingen minder wisselvallig zijn, dan de wetenschappelijke, omdat de geleerden telkens met meer of minder gegronde reden de planten van namen doen verwisselen, waardoor groote verwarring ontstaat en voor 't groote publiek daardoor het leeren van die namen lastig is.

Volgens mijn bescheiden meening zou dit minder lastig zijn, als bij de wetenschappelijke heeren, niet dikwijls voorzat iets, waar uit het Nederlandsche spreekwoord ontstond: »Ieder ziet zijn uil voor een valk aan».

Het ligt op den weg van elk geleerde, elk wetenschappelijk mensch, om iets te leveren, wat nog niet bestond. Zoo ontstaan telkens andere namen. Bij het uitzoeken van namen wil men tegenwoordig liefst de prioriteit geven, aan die welke de oudste rechten hebben, d.w.z., dat men liefst die namen aanneemt, die 't langst bestaan hebben. Hierdoor komt men niet gemakkelijk tot een einde, omdat de vooruitgang der wetenschap er toe geleid heeft de geslachten en soorten te splitsen. Soms om zeer geldige redenen.

Waar men nu in de wetenschap getracht heeft eenheid te krijgen is dit bij trachten gebleven, omdat men niet practisch genoeg is. Ook uit dit woordenlijstje is wederom gebleken, hoe weinig er weder met de praktijk is rekening gehouden.

Zou men nu mogen verwachten, dat de Nederlandsche namen, die door dit lijstje als ter dood verklaard zijn, verdwijnen zullen? Diep gewortelde volksuitdrukkingen, benamingen, roeit men zoo gemakkelijk niet uit. Denkt men dat b.v. van *Madeliefje* alle andere namen dezer plant zullen vergeten worden? Geloove, wie 't wil.

In alle boeken over groententeelt vindt men het algemeen bekende aromatische kruid: *Poterium Sanguisorba*, hestempeid met den naam van *Pimpernel*. Men kan aan elken groentenverkooper dezen Nederlandschen naam opgeven, en men krijgt geregeld de gewenschte plant.

Nu vind ik in 't nieuwe lijstje: als *Pimpernel* een geheel andere plant aangeduid, die niets met het eerstgenoemde *Pimpernel* te maken heeft.

Wil men dus het bekende rondbladige toekruid hebben, dan moet men nu aan de groentenvrouw vragen om *Klein Sorkenkruid*. De vrouw zal groote oogen opzetten, de schouders ophalen, als zij 't niet tot een volkomen uitlechten laat komen. Waarom heeft men den naam niet gehouden, op de voorloopige lijst toch aangegeven.

Een paar zeer bekende groenten zijn vergeten, nl. *Artisjok* en *Kardoen*, *Snijmoes*, *Zeekoel*, *Suikerwortel*, *Ijskruid* (Ijsplant) en de *Tomaat* is wel genoemd.

Goed gezien is 't tal van namen (gemaakt of uit Duitsch

vertaalde) van boomen en struiken te doen vervallen. Toch verwondert het mij, in de lijst niet te vinden: *Moseik* en *Roode Eik* (gewoonlijk valscheijk Amerikaansche eik genoemd): beide boomen, die nog meer als *Plataan* burgerrecht verkregen hebben. Evenzoo mis ik *Zilverlinde*.

Wel is waar staat boven de lijst: Ned. namen voor in het wild groeiende vaatkryptogamen en phanerogamen, maar niemand zal beweren dat de *Plataan* in ons land in 't wild groeit. Doch 't is een bekende boom, en dus begrijpelijker wijze opgenomen, maar waarom de andere niet?

Anders is 't met namen van struiken, die geheel onpraktisch zijn. Zoo b.v. *Heester Ganzerik* (*Potentilla fruticosa*). 't Woord *Heester* is te al slecht, 't zou eerder struik-ganzerik zijn. Kwam een leerjongen boomkweker bij zijn baas met dien naam aanzetten, ik geloof dat hij spoedig met den bijnaam van stommerik weggejaagd zou worden. Is me dat een naam? Omdat nu andere *Potentilla's Ganzerik* genoemd worden, moet daarom dat struikje ook dien naam dragen?

Ik vind onder *Prunus*: *Prunus serotina* en *P. virginiana*. Ik zou haast zeggen, dat geen enkel der samenstellers ooit een echte *P. virginiana* in ons land ontmoet heeft, laat staan in 't wild voorkomende. Al wat onder dien naam in onze kweekerijen voorkomt, is *P. serotina* en deze komt dan ook verwilderd voor. Doch waarom deze „Amerikaansche" genoemd? De andere is ook uit Amerika.

Van de vruchtboomen mis ik *Moerbezie*, *Vijg*, *Kweepeer*, maar vind wel *Mispel* en *Perzik*.

Of *Meikers* en *Morel* te zamen onder *P. cerasus* moeten gerangschikt worden, is nog met een ? te beantwoorden. De groeiwijze dezer twee boomen is zoo opvallend verschillend, dat vele dendrologen de *Morel* als *P. acida* betitelen.

Waarom *Rhus Typhina* en *R. toxicodendron* geen *Sumach* en geen *fluweelboom* meer heet, maar den naam van *Azijspruikenboom* en *giftpruikenboom* hebben gekregen, mag wel eens nader verklaard worden. Als *Pruikenboom* wordt gemeenlijk uitsluitend bedoeld de *Rhus cotinus* en *R. cotinoides*, die een geheel afzonderlijke afdeeling onder de *Rhus*soorten innemen, om de eigenaardige haarpruiken, die zich na den bloei vormen, die men bij *R. Typhina*, *Toxicodendron*, enz. niet vindt. Ik vind onder *Lonicera* (*Kamperfoelie*) ook *L. xylosteum* — *Roode Kamperfoelie*. Wie van de samenstellers heeft aan *L. xylosteum* ooit iets roods gezien, als de bessen die bij bijna alle *Lonicera's* rood zijn. Daarbij mag deze struik niet onder dezelfde rubriek als de klimmende *Kamperfoelie* gezet worden. De bloemen van deze *Lon.* is wit tot geel verloopende.

Heeft men soms de roode pijp-kamperfoelie bedoeld? doch die heet *L. sempervirens*.

Veel verwarring zal ook geven met *Viburnum lantana* als wollige sneeuwbal. De bloeiwijze verschilt te veel met de gewone *Sneeuwbal* (*Viburnum opulus sterilis*). Beter ware het deze naam te geven aan *Vib. plicatum (tomentosum)*. De bloeiwijze van deze is als van de bekende sneeuwbal en kogelrond. De bladeren zijn wollig.

Geheel consequent is men bij 't samenstellen niet geweest, daar tal van namen hadden kunnen gemist worden, of men had verder moeten gaan door anderen ook te noemen, terwijl vele bekenden van 't publiek vergeten zijn. 't Was hier de plaats geweest om 't gewone leekenpubliek het onderscheid te doen zien, tusschen de echte tulpenboom en de *Magnolia*, die men thans ook tulpenboom noemt.

Dat in deze nieuwe lijst de naam *Abies alba* aangetroffen wordt in plaats van *Ab. pectinata*, die slechts als synoniem is aangeduid, is onbegrijpelijk. Elk kweker zal *Ab. pectinata* zeggen, want *Abies alba* zou verwarring geven met *Picea alba*, omdat velen nog *Abies* en *Picea* verwisselen.

Onder *Pinus* had moeten opgenomen zijn de *P. Laricio austriaca*, in 't kort *P. austriaca* — Oostenrijksche of zwarte den, die door de enorme aanplant burger is geworden, ook reeds in tal van streken als oude exemplaren voorkomt.

Hoogst inconsequent is men geweest om voor sommige planten, de latijnsche te behouden: *Orchis*, *Zannichella*, *Sturmia*, *Rupia*, *Montia*, *Lathyrus*, *Herminium*, *Gillia*, *Gaudinia* *Ambrosia*.

Haarieu.

LEONARD A. SPRINGER.

Ik ben de Redactie dankbaar, dat zij mij in staat stelt, dadelijk mijne opmerkingen toe te voegen aan het artikel van den heer L. Springer. Ik zal daarbij op haar verzoek zoo kort mogelijk zijn.

De heer Springer heeft verschillende bezwaren tegen het werk der Commissie. In het algemeen kan men daarvan zeggen, dat zij de bewijzen zijn, hoe moeilijk het is, eene keuze te doen uit de plantennamen en hoe eenheid van inzichten, die, zooals de heer S. terecht opmerkt, ook bij de wetenschappelijke nomenclatuur ontbreekt, op dit gebied wel niet te bereiken is. De Commissie heeft geen moeite gespaard en elk geval is zorgvuldig overwogen, maar... Velen gevallen is schlimm.

1°. meent hij, dat de overige volksnamen, nu vaste namen voor algemeen Nederlandsch gebruik gekozen zijn, behooren te verdwijnen. Ik kan dit niet met hem eens zijn, evenmin als de dialecten verdwenen zijn, doordat op school de Nederlandsche taal wordt geleerd en gesproken. Hij, die zelf zoo goed weet, tot welke verwarringen al de wetenschappelijke synoniemen aanleiding geven, zou, dunkt mij, meer nog dan anderen, er voor moeten zijn, dat als in geschriften Nederlandsche namen gebruikt worden, het steeds dezelfde zullen zijn voor bepaalde planten.

2°. is hij het niet eens met de keuze der Commissie bij verschillende namen. Natuurlijk is de Commissie niet onfeilbaar geweest en zal dan ook gaarne zijne opmerkingen, zoowel als die van anderen, zorgvuldig overwegen, als over eenigen tijd een verbeterlijstje wordt uitgegeven. Dat echter de Commissie niet maar willekeurig is geweest bij hare keuze kan juist blijken uit den naam „klein sorbenkruid” voor *Poterium Sanguisorba* en niet pimpinel. Er is n.l. een inheemsch Umbelliferen-geslacht *Pimpinella*, dat minstens gelijk recht heeft op dien ouden naam „pimpinel” of wat hetzelfde is „bevervel”. De pimpinelwortel der apothek en drogisterij (*Rad. Pimpinellae*) komt dan ook niet van *Poterium*, maar van *Pimpinella*. Was er dus niet alle reden, om, ten spijt der groentevronwen, dien verwarring stichtenden naam voor het soberkruid te ontgaan?

3°. vindt hij de keuze van de planten, waarvoor Nederlandsche namen zijn aangegeven, niet steeds goed. De Commissie heeft haar pad echter scherp afgebakend en heeft alleen wildgroeiende planten en verwilderd gevonden planten benoemd. Alleen zijn tusschen accolades eenige sierplanten met name aangeduid, b. v. de plataan. Feitelijk komt dus de zaak daarop neer, dat de heer S. meent, dat niet genoeg planten tusschen accolades zijn opgenomen. Daarover kan verschil van meening bestaan, maar eens kan men het daarover nooit worden, tenzij alle sierplanten en gekweekte gewassen werden opgenomen.

4°. Keurt hij op een paar punten de gebruikte wetenschappelijke nomenclatuur af (*Prunus Cerasus*, *Abies alba*). Mij dunkt, dat deze kwesties niet voor de meeste lezers van *D. L. N.* van voldoende belang zijn en beter elders behandeld worden. Alleen wil ik er op wijzen, dat ook onze Commissie zich in dit opzicht kan beroepen op autoriteiten der botanische systematiek.

H. HEUKELS,
Secretaris der Commissie
voor Nederlandsche Plantennamen.

Gaarne geeft de Redactie ook andere bevoegde beoordelaars gelegenheid voor hun opmerkingen; 't kan niet anders of de critiek komt het moeilijke en nuttige werk van de Commissie ten goede.

RED.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Rotterdamsche Natuurhistorische Club.

Vergadering 29 Jan. 1907 in de Diergaarde.

De voorzitter, de heer Haverhorst, opent de vergadering, waarna de heer Dr. Büttikofert verzoekt een *grotten-olm*, *Proteus anguinus*, die sedert begin September in een der aquaria der Diergaarde geleeft heeft, en thans op formol bewaard wordt. Na eenige woorden over de Staart-Batrachiërs in het algemeen vertelt hij, dat de grotten-olm in de wateren der onderaardsche grotten en hollen van de bergstreken ten O. van de Adriatische Zee, Krain, Karinthië, Dalmatië enz., voorkomt en dat hij na langdurige regens, als dus de waterstand zeer hoog is, ook wel in uit deze hollen komende beken wordt gevangen. Tengevolge van zijn leven in de donkere hollen is zijn huidkleur wit, krijgt echter — na eenigen tijd aan het daglicht te zijn blootgesteld — een rose tint en soms zelfs donkere vlekken. Hij bereikt een lengte van hoogstens 25 cm., is geheel naakt, rolrond, aan den staart van boven en van onder met een vliezige vin omzoomd, bezit vier van het lichaam afstaande pooten met slechts onvolkomen ontwikkelde voeten. De oogen zijn slechts gebrekkig ontwikkeld en onder de huid verscholen. Aan weerszijden van den hals staan drie korte, vertakte kieuwbundels. De kop is eigenaardig gebouwd en heeft een langen snuit, die eenigszins aan een snoekekop doet denken. De bovenkaak is klein, de bovenkaaksbeenderen ontbreken ten eenenmale, daarentegen zijn de tusschenkaaksbeenderen sterk verlengd en dragen evenals de onderkaak talrijke kleine kegelvormige, naar achteren gerichte tanden. Hij is de eenige bekende vertegenwoordiger van de familie der olmen (*Proteidae*) in de oude wereld. Door den waaiersalamander (*Necturus maculatus*), waarvan de Diergaarde eveneens levende ex. bezit, wordt deze familie in N. Amerika vertegenwoordigd. Naar aanleiding van deze mededeeling ontstaat een uitvoerige discussie over gereduceerde vormen, waarbij verscheidene leden hun inzichten hieromtrent mededeelen.

De heer Buis brengt ter tafel een aantal minder algemeene, in 1906 door hem gevangen of gekweekte vlinders: *Aporia Grataegi* L. en *Notodonta Trepeida* Esp. (Nimspeet), *Polyplocia Riden* Fabr. (Oisterwijk), *Pol. Flavicornis* L., *Xylocampa Areola* Esp. en *Larentia Firmata* Hbn (Breda). *Epireuronia Cespitis* Fabr. en *Plusia Festucae* L. (Laagkeppel), *Dryobota Protea* Bkh (Almelo), *Hybernia Marginaria* Bkh ab. *Fuscata* Hav. (Rotterdam).

De heer Jansen bespreekt eenige zeer zeldzame planten, in 1906 gevonden of door ruiling verkregen.

De heer De Koning verzoekt eenige misvormde hazelnoten.

De heer Wachter laat zien drie inlandsche *Atriplex*-soorten, waarbij de vruchtklepjes niet geheel vrij zijn, zooals bij de gewone *A. latifolia* en *A. patula*, maar waarbij ze ten deele vergroeid zijn: n.l. 1° *Atriplex tatarica* L. (aangevoerd Rotterdam); 2° *Atriplex laciniata* L., die in de Nederlandsche Flora's steeds vermeld staat voor de duinen en zandgronden langs de zee als *Atr. rosea* L., maar die door Dr. Vuyck in den *Prodromus* onder dezen naam genoemd wordt; en 3°. de echte *Atr. rosea* L., die voor het eerst in ons land door spr. is waargenomen, aangevoerd bij Rotterdam Oct. 1906 en zich door den blad vorm van de andere genoemde twee onderscheidt. Ook in Duitschland komt deze soort op aanvoerplaatsen voor.

W. H. WACHTER, Secr.

Een afwijking.

Dezer dagen merkte ik de volgende afwijkingen op bij een (gekweekt) exemplaar van *Crocus vernus*: bloemstnk 8-deelig; meeldraden 5, waarvan 2 met elkaar vergroeid; de stijl eindigde in 4 stempels; vruchtbeginsel 4-hokkig.

Misschien komen dergelijke afwijkingen meer voor bij *Crocus*; ik had ze echter nog nooit opgemerkt.

Den Haag, 22-3-06,

C. A. GERRITSSEN Jr.

Aangeboden.

Le Roy, Flora van Nederland, van f 4.95 voor f 0.50. Ter Haar, Handboek Verzamelaars, » » 1.50 » » 0.90. Een mooi houten aquarium, inwendig 30 x 30 x 43 cm., voor f 2.50. Transportkosten voor koopers.

Ambt-Doctinchem.

A. JOMAN.

De 11e jaargang der *Levende Natuur*, in losse afleveringen. Uden.

J. J. HOEFS, onderwijzer.

